

NOITUUKSIA JA TULEN LIEKKIEN LEISKUNTA
– TRULLITKO LEIKKELIVÄT LAMPAISTA VILLOJA?

Trulli-sana tulee ruotsin kielen noitaa ja peikkoa tarkoittavasta troll-sanasta, jonka merkitys kuvanneekin osuvammin trullien syvintä olemusta: melskaavaa, ilkeämielistä ja jopa pahantahtoista mielentilaa. Noitamenoihin kiinteästi kuuluvilla lampaiden villojen ja lehmien nahkojen leikkelemisillä trulli-ilkimykset pyrkivät tieteen tahtoen pilaamaan karjaonnan.

Kemijärvellä paikallisväriä trullipohjaisiin uskomuksiin tuo se, että noituuksilla pyrittiin pahankuristen tekojen sijasta hyvään. Taikakeinoilla yritettiin estää tulipaloja, sillä etenkin keväällä ja kesäisin rutikuivat pärekatot saattoivat lehahtaa liekkeihin pienimmistäkin kipinöistä.

Noituuksia harjoitettiin Laila Pernun lapsuudessa 1900-luvun alun Luusuassakin.

- Nehä trullit kävi keväällä navetassa minunki aikana vielä, se oli sitä lappilaisten noita-aikaa. Leikko lampaan kyljestä villaa, että siihe on jäänyt leikon jälki, saatto lehmänki korvassa olla jotaki merkkiä, palaa Laila lapsuusmuistoihinsa.

- Se on tuo tästäkö lähetään mikä näkyy talo siellä Severijärven rannassa. Sitä aina sanottiin, että siel se on semmonen noita, kahlaa Laila syvemmälle muistoissaan ajan virtaan.

Severijärven noidan taikamenoja loitsimisineen Laila-tyttönen pääsi näkemään itse teossa, kun kyseinen jo ikäänäntynyt naisihminen kävi Lailan lapsuudenkodissa auttamassa taloudenpidossa. Ennen vanhaan leivät ja rieskat leivottiin apukeittiössä, ja valmiit leipomukset kannettiin leipälapiolla pihan poikki pirtin uuniin paistumaan.

- Se noita vei ne leivät sinne pirtin uuniin, mutta jäi vielä pöyälle niitä leipiä. Nii se tulee sieltä takasi ja ko se katto taivaalle ja ko se tepisi ja pomilo. Aivan huito taivaalle ja höpötti siinä. Minä katoin, että mikä sille tuli, ko essua puistele, taivaalle kattoo ja käsiä huitoo...Oli tuulista ja oli kuivat pärekatot, ja sit oli lämmitetty pirtti. Että kipinät ja muut, sitähä peljättiin...Monesti kasteltiin se pärekatto, ko pantii leivinuuniin tuli. Se oli niin kuiva se katto etenki keväällä ja kesällä. Vanha kulunu katto oli semmone hössökkä, että jos kipinän nakkaa sinne katolle, se roihahtaa tuleen. Essu vain heilahteli, ko se noita huito taivaalle ja pomilo siinä. Niin minä kysyin, että mitä sinä siinä kartanolla tuolla lailla tanssasi? Oliko tuo jotain taikuuksia vai mitä se oli, tivasi Laila-tyttönen noidalta.

- No, oli se vähä sitäkin, mutta en minä sitä tarkottanut. Enhän minä mitään...Katoikko nä? kierteli ja kaarteli itse teosta yllätetty noita.

- Se oli niin kumman näkönen ko hänet saatii kiinni. Se oli vähä niinkö nolostunu, että onko hänet nähty, Laila kummasteli.

- Äiti sano, että pirun noita, tässä talossa et kyllä tepise. Sit oli saunassa tuommonen lista. No äiti katto, ett mikä se on tuolla listan päällä, se oli niinkö hylly se lista. Siellä oli lehmän karvoja ja lampaan villoja, se oli semmone puulautane. Äiti ko otti, ett helvetin noita et noiju tässä talossa, ja ko se nakkas

nämät tuonne palamaan sinne navetan karjakeittiön uunii, tietää Laila kertoa taikakalujen tarun karusta lopusta navetan uunin lieskoissa.

Sillä erää ilmeisen hyväntahtoinen noita jäi häviölle, ja taikakalunsa haihtuivat savuna ilmaan helvetin tulen virkaa toimittaneen karjakeittiön uunin hehkuvassa pätsissä. Kaikeksi onneksi välttyttiin tulipaloltakin, jota noita oli taikamenoillaan pyrkinyt estämään.

Noidan käynneistä jääneet jäljet kielivät siitä, missä noita oli milloinkin sattunut kuljeskelemaan.

- Lampailla oli kyljestä otettu villoja ja saksen jälki näky, ko oli villa alkanu kasvaa. Sen näki, että se ei ole kulunu siitä, vaan saksilla leikattu. Ja oli ihan yleisenä tietona, että se noita kävi ihmisten navetoissa, muistelee Laila Severijärven noidan jättämiä jälkiä.

Tarinan kirjoitti Rosa Maritta Venäläinen Laila Pernun (1922-2011) muistelmien pohjalta.